

VALENČNÍ SYNTAX

VALENCE

VALENČNÍ POTENCIÁL

VALENČNÍ POZICE

VF – verbum finitum

VALENCE

- schopnost slova **vázat na sebe slova další**; ve větě schopnost slova **vázat na sebe určitý počet dalších větných členů**.
- schopnost vytvářet **VALENČNÍ POZICE**, které jsou zaplňovány větnými členy.

Zajímají nás **valenční pozice přísudkových výrazů**.

VALENČNÍ POZICE

= pozice, která může být obsazována dalším větným členem.

Větné členy:

valenční – konstitutivní, **komplementy**
(aktanty i neaktantové)

nevalenční – **cirkumstanty**

KOMPLEMENT

Takový větný člen, který obsazuje
VALENČNÍ POZICI SLOVESA.

(v lingvistické literatuře bývá většina
komplementů označována pojmem
AKTANT)

Větný člen, který je NUTNÝM DOPLNĚNÍM
významu slovesa.

KOMPLEMENT

Příklady:

Pršet – NEMÁ KOMPLEMENTY

Kvést – MÁ **PODMĚTOVÝ** KOMPLEMENT

Posypat – MÁ **PODMĚTOVÝ** A
PŘEDMĚTOVÝ KOMPLEMENT

Bydlet – MÁ **PODMĚTOVÝ**
KOMPLEMENT A ....

KOMPLEMENT

Příklady:

Chovat se – MÁ PODMĚTOVÝ
KOMPLEMENT A KOMPLEMENT
„ZPŮSOB DĚJE“

Považovat – MÁ PODMĚTOVÝ A
PŘEDMĚTOVÝ KOMPLEMENT A TZV.
KOPREDIKÁT (doplněk)

VALENČNÍ POZICE

Valenční člen (komplement) může být elipticky vypuštěn:

- Právě uklízíme.
- Přijed', báječně si zachytáš. (O. Pavel)
- Dnes nesmím zmeškat zápas, protože chytám. (míč v brance)
- Už jsem uvařila (oběd, večeři).

VALENČNÍ POZICE

Fakultativní větný člen – příklady:

Rodiče   bydlí   v Praze   už celý rok.

VF   .....adverbiální   fakultativní
komplement   člen

VALENČNÍ POZICE

Fakultativní větné členy – další příklady:

Pršelo celý den.

Včera jsem byla nemocná.

Petr se vrátil ze (služební) cesty pozdě večer.

Závod končil v hustém dešti.

VALENČNÍ SYNTAX

VĚTA

ZÁKLAD VĚTY / ZÁKLADOVÁ
STRUKTURA

ZÁKLADOVÉ VĚTNÉ ČLENY

VALENCE

ZÁKLADOVÝ VĚTNÝ ČLEN

- větný člen, který vyplývá z valence přísudkového slovesa a spolu s ním tvoří základovou větnou strukturu. = **KOMPLEMENT**
- Může být vyjádřen některým ze slovních druhů (*Hanka se dnes necítí dobře*) nebo vedlejší větou (*Matka nám slíbila, že se vrátí nejpozději v sedm*).
Základové větné členy mohou být **nevyjádřeny** (viz nevyjádřený podmět).

VALENCE LEVÁ, VALENCE PRAVÁ

LEVOVALENČNÍ VĚTNÝ ČLEN je ve větném vzorci zapsán vždy nalevo od VF, a to i tehdy, když v konkrétní větě před přísudkem nestojí. Je jím vždy podmět:

Otec právě přinesl poštu. S1 – VF – S4.

Mamince prospěly lázně. S1 – VF – S3

- PRAVOVALENČNÍ VĚTNÝ ČLEN

je ve větném vzorci zapsán vždy napravo od VF:

- předmět: *Malíř dokončil obraz.* / *Obraz dokončil malíř* - S1 – VF – S4.

- příslovečné určení: *Teta bydlí ve městě.* / *Ve městě bydlí teta.* S1 – VF – ADV.

VALENČNÍ SYNTAX – SYMBOLY ZÁPISU

- **VF** – verbum finitum = určité sloveso
- **VFcop** (výslovnost VF kop) – sponové sloveso (*být, stát se*)
- **VFcop + S1** – přísudek tvořený sponovým slovesem a substantivem v nominativu (*být expert, být blázen*)
- **VFcop + S7** – přísudek tvořený sponovým slovesem a substantivem v instrumentálu (*být učitelem, být zpěvákem, stát se učitelem, stát se zpěvákem*)

VALENČNÍ SYNTAX – SYMBOLY ZÁPISU

- **VFcop** + **ADJ** – přísudek tvořený sponovým slovesem a adjektivem (*být zajímavý, být slavný*)
- **VFcop** + **pred** – přísudek tvořený sponovým slovesem a predikativem (deštivo, blátivo, smutno, zima, teplo) – *je deštivo, je blátivo, je teplo, je smutno, je zima*
- **VFfáz** – fázové sloveso
- **VFmod** – modální sloveso

VALENČNÍ SYNTAX – SYMBOLY ZÁPISU

- **INF** – sloveso v infinitivu
- **VFmod** + **INF** – přísudek tvořený modálním slovesem a infinitivem (*chce zpívat; musí se vrátit*)
- **VFfáz** + **INF** (*začíná zpívat, přestává zpívat*)

VALENČNÍ SYNTAX – SYMBOLY ZÁPISU

S₁ – substantivum v nominativu (podmět
nebo součást přísudku)

S₂, S₃, S₄, S₇ - substantivum v jiném
pádě ve funkci předmětu

o S₆ - předložkový pád

na S₄   na S₆   o S₄

ADV – adverbialní určení jako
komplement